

DEMOKRATSKA
FRONTA

..... DEMOKRATSKA FRONTA • POLITIČKA AKADEMIJA

Izborni program Demokratske fronte za lokalne izbore 2016.

DANAS...

Trenutna vlast na sve načine pokušava ubijediti građane da žive dobro, kao i da je ekonomska i politička situacija dobra i stabilna, ali činjenice sve to demantiraju. Bosna i Hercegovina bilježi slab rast BDP-a na vrlo niskoj osnovici, nezaposlenost i dalje prestiže brojku od 500.000, a novi trend je ubrzani odlazak mladih ljudi iz BiH nakon liberalizacije tržišta rada EU za državljane sa hrvatskim pasošem, ali i nakon što je Savezna Republika Njemačka 01.01.2016. liberalizirala uvjete na tržištu rada za zemlje Zapadnog Balkana, shodno kojima državljani/ke Bosne i Hercegovine mogu ravnopravno aplicirati za radne i boravišne dozvole u ovoj zemlji.

Budžetski manjak je prisutan gotovo na svim nivoima vlasti, a taj manjak pokušava se popraviti putem aranžmana sa MMF-om koji zauzvrat traži bolne reforme putem, nikada do kraja obznanjene, Reformske agende. Pretpostavka je da su mjere koje će se morati ostvariti izrazito bolne za sve slojeve stanovništva, a da će obuhvatiti i najugroženije slojeve društva, što može rezultirati novim socijalnim

buntom. Zahtjevi MMF-a u smislu prodaje udjela u javnim kompanijama mogu destabilizirati stanje i u okviru ovog segmenta djelovanja, jer nakon usvojenog Zakona o radu u Bosni i Hercegovini vlada velika neizvjesnost.

Jedini sloj društva koji koliko-toliko može biti miran kada su u pitanju, uvjetno rečeno, reformskim procesi, jesu uposlenici i uposlenice u javnom sektoru. Svi ostali segmenti društva bit će opterećeni novim potezima vlada na svim nivoima, što će dovesti do različitog ispoljavanja socijalnog nezadovoljstva šireg spektra nego što je to bio slučaj u prethodnom periodu. Sada već očigledno nekredibilna aplikacija za članstvo u EU, medijski deklarirano bošnjačko jedinstvo u svjetlu očiglednog slabljenja pozicije Bošnjaka naspram druga dva naroda u BiH, pokušaji prikazivanja rasta zaposlenosti kroz korištenje budžetskog novca za neučinkovite i krakotočne mjere podrške zapošljavanju, što faktički znači dodatno upošljavanje na teret budžeta, nisu dostatni za prikrivanje realnog političkog i socio-ekonomskog stanja u kojem se BiH nalazi.

Pokušaji da se spoje lokalni izbori s općim su propali, iako je većina građana podržavala tu ideju zbog smanjenja troškova. Iz izvedenih zaključaka vezanih za analizu prethodnih lokalnih izbora jasno je da su stranke jakog lokalnog i etničkog uporišta SDA i HDZ BiH htjele dodatno mobilizirati glasače manjih sredina da poboljšaju rezultat na općim izborima snažnijim političkim djelovanjem velikog broja izabranih načelnika. Ova ideja je od početka bila osuđena na propast i poslužila je kao marketinški trik, jer je podrazumijevala složeni mehanizam promjene ustava, zakona i statuta svih nivoa.

Loša opća situacija odražava se i u političkom i društvenom životu lokalnih zajednica. Bez osiguranja općih uvjeta za ekonomski razvoj i zapošljavanje na nivou lokalne zajednice, siromašni općinski budžeti nisu dovoljni za zadovoljenje potreba građana iz područja lokalne infrastrukture, socijalnih prava, sportskog i aktiviteta iz područja kulture i drugih. U većini slučajeva općinski budžeti su usmjereni na finansiranje preglomaznog i neefikasnog administrativnog aparata i projekata koji su u najvećoj mjeri interesi lokalnih pojedinaca i stranačkih moćnika.

Neophodno je poduzeti sve da se spriječi dalje siromašenje stanovništva, bahato i neodgovorno ponašanje lokalnih vlasti prema građanima, sredstvima koja su pripadaju svima nama podjednako, a kojima lokalni vlastodršci upravljaju i troše kao da su njihova lična, čak vrlo često, bez imalo stida, tako i prikazuju.

A sve da bi ostali tu gdje jesu i nastavili da rade to što rade.

DEMOKRATSKA FRONTA...

je jedina prava snaga koja je trenutno sposobna i kredibilna da se suprotstavi retrogradnim procesima koji su uzeli maha u Bosni i Hercegovini, a lokalni izbori se moraju iskoristiti za promociju ideja i vrijednosti na kojima se zasniva političko djelovanje DF-a. To se može postići jasnim definiranjem ciljeva bitnih za lokalne zajednice i njihovom komunikacijom prema građanima i svim ciljnim grupama prevashodno prema najugroženijim i najzapostavljenijim, a to su nezaposleni, žene, mladi i djeca, borci, ratni vojni invalidi, osobe s invaliditetom i svi drugi radnici, sindikati, poduzetnici, aktivisti i svi koji su nezadovoljni trenutnim stanjem u našem društvu.

Ciljevi Demokratske fronte na lokalnom nivou slijede opće programske ciljeve, a u konkretnim slučajevima djelokruga lokalnih zajednica usmjereni su na sljedeće specifične ciljeve i teme:

- konkurentnu privredu i zapošljavanje,
- razvoj ruralnih sredina,
- kvalitetniju infrastrukturu,
- racionalnu javnu upravu,
- kvalitetnije obrazovanje i podršku mladima,
- više kulturnih i sportskih događaja,
- bolje zdravstvo i socijalnu zaštitu,
- više građanskog aktivizma i solidarnosti
- ravnopravnost svih građana Bosne i Hercegovine.

Država Bosna i Hercegovina nije stvarana radi političkih elita. Njenu integraciju u EU

i NATO najviše će kočiti oni koji u javnosti deklarativno najviše prednjače u promociji takvih integrativnih procesa. Uređena BiH, ravnopravna i integrirana integrirana u zapadne vrijednosne sisteme poštivanja pravnog poretka, odgovara jedino poštenim ljudima.

DF je dokazao da ima politički neiskusne, ali patriotski zrele i iskrene, poštene članove koji su okviru vlasti i izvan nje odlučni djelovati beskompromisno i u interesu države i građanina. Već od lokalnog nivoa, od svoje porodice treba njegovati vrijednosti zemlje za koje su se građani iz stoljeća u stoljeće borili, njegujući vlastitu tradiciju i uživajući u svojoj kulturi i različitostima koje su se ispreplele u državnost. Društvo u kojem živimo se izgrađuje poštenjem, radom i tako od lokalne zajednice do državnog nivoa.

Od vlastitog doma, porodice do državnog parlamenta i predsjedništva trebaju nas krasiti iste vrijednosti koje ovdje neće doći s Evropskom unijom, nego će se kao takve, već postojeće u našem društvu, njegovati i razvijati kroz drugačiji politički pristup koji DF dokazano ima.

LOKALNA UPRAVA I SAMOUPRAVA U BIH

Oblast lokalne uprave i samouprave u BiH je regulirana entiteskim zakonima, odnosno Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) i Zakonom o lokalnoj samoupravi (RS).

U skladu sa navedenim zakonskim propisima, lokalna samouprava podrazumije-

va pravo i osposobljenost jedinica lokalne samouprave da, u granicama zakona, reguliraju i upravljaju određenim javnim poslovima na osnovu vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.

Lokalna samouprava se organizira i ostvaruje u općinama i gradovima kao jedinicama lokalne samouprave, a izvršavaju je organi jedinice lokalne samouprave i građani, u skladu s Ustavom i zakonom i statutom jedinice lokalne samouprave. Općina je jedinica lokalne samouprave koja je na osnovu ispunjavanja propisanih kriterija uspostavljena zakonom.

Prema zakonskim propisima FBiH, grad je jedinica lokalne samouprave koja predstavlja urbanu, infrastrukturnu cjelinu povezanu svakodnevnim potrebama stanovništva. Grad se, osim Ustavom, uspostavlja federalnim zakonom na osnovu sporazuma o udruživanju dviju ili više općina, odnosno odluke općinskog vijeća općine koja ispunjava propisane kriterije, a koja ima najmanje 30.000 stanovnika, odnosno u čijem gradskom središtu kao zaokruženom urbanom području živi najmanje 10.000 stanovnika. Gradom se može proglasiti općina od posebnog historijskog i kulturnog značaja.

Prema zakonskim propisima RS-a, grad se može uspostaviti zakonom na urbanom području koje čini koherentnu geografsku, socijalnu, ekonomsku, historijsku i teritorijalnu cjelinu sa odgovarajućim nivoom razvoja. Općina koja ispunjava prethodno navedene uvjete može zatražiti da joj se dodijeli status grada. Dvije ili više susjednih općina koje čine jedinstveno urbano područje i, također, ispunjavaju prethodno navedene uvjete, mogu zatražiti da im se dodijeli status grada.

Jedinica lokalne samouprave ima svojstvo pravnog lica, te ima pravo slobodnog i samostalnog raspolaganja svojom imovinom u skladu sa zakonom, samostalno raspolaže finansijskim sredstvima u skladu sa zakonom, ima vlastite nadležnosti ustanovljene Ustavom i zakonom i ima pravo baviti se svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti na osnovu Ustava i zakona.

Osim ukoliko zakon ne odredi da neku nadležnost treba smatrati povjerenom, nadležnost, ustanovljena ili predviđena zakonom, smatra se vlastitom nadležnošću jedinice lokalne samouprave.

Organi jedinice lokalne samouprave su općinsko i gradsko vijeće (organ odlučivanja), načelnik i gradonačelnik (FBiH), skupština općine i načelnik općine, te skupština grada i gradonačelnik (RS).

Poslovi državne uprave mogu se prenijeti na općine zakonom, po obavljenim konsultacijama sa odnosnim jedinicama lokalne samouprave.

Mjesna samouprava u jedinici lokalne samouprave ostvaruje se u mjesnoj zajednici kao obaveznom obliku mjesne samouprave koju osniva općinsko vijeće, te u gradskim četvrtima i drugim oblicima mjesne samouprave u skladu sa statutom jedinice lokalne samouprave.

Građani neposredno odlučuju o pitanjima iz nadležnosti organa jedinica lokalne samouprave putem referendum, mjesnog zbora građana i drugih oblika neposrednog izjašnjavanja. Svoje prijedloge građani podnose putem građanske

inicijative, udruženja građana, nevladinih organizacija, kao i na drugi način utvrđen statutom.

Prioritetne oblasti, na koje treba staviti naglasak i sveopći politički značaj ogleda se u sljedećem:

- **Lokalni ekonomski i ruralni razvoj, zapošljavanje, unapređenje i poboljšanje poslovnog okruženja** ključ su za razvoj lokalne zajednice. Poboljšanjem materijalnih prilika stanovnika i njihovim radnim angažiranjem višestruko se poboljšavaju uvjeti života na području lokalne zajednice, koji se odnose posebno na: uvođenje novih i savremenih oblike (samo)zapošljavanja i modernih oblika podrške; stimuliranje poslodavaca na novo zapošljavanje; intenziviranje prekvalifikacije i dokvalifikacije nezaposlenog stanovništva kao i obrazovanje odraslih osoba; promocija i uspostavljanje društveno odgovornog poslovanja u cilju dodatnog zapošljavanja i ostvarivanja poslovnih privilegija i koristi.
- **Rekonstrukcija i izgradnja putne, vodovodne i kanalizacione infrastrukture**, te ispunjenje životnih potreba lokalne zajednice i stanovništva. Ova oblast je jedna od najznačajnijih prioriteta, a koja se posebno ogleda u reguliranju saobraćaja u mirovanju; postavljanje i izgradnja savremene infrastrukture za upravljanje otpadom; rekonstrukcija i modernizacija objekata stambenog kolektivnog smještaja; modernizacija škola za djecu s invaliditetom; izgradnja novih i adaptacija postojećih objekata za kolektivne i individualne sportove; razvoj kulture,

muzike i sporta kroz izgradnju ili aktiviranje postojećih objekata specijaliziranih za takve namjene; unapređenje rada sa djecom i omladinom.

- **Modernizacija, racionalizacija i informatizacija općinske administracije.** U skladu sa zahtjevima savremenog načina saradnje i rada, potrebno je realizirati razvijene moderne programe komunikacije i izgraditi domaće kapacitete za obuku i profesionalni razvoj rukovodstva i osoblja lokalnih jedinica; razviti i promovirati savremene sisteme materijalne i nematerijalne motivacije zaposlenih u lokalnoj upravi. Razvijena praksa elektronskog pružanja usluga, bitan napredak u informatizaciji i uvođenju “elektronske uprave“, u skladu s mogućnostima i potrebama lokalne zajednice.
- **Bolja zdravstvena i socijalna zaštita.** Modeli porodične medicine su djelimično zadovoljili potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom. To se prvenstveno odnosi na broj uposlenog medicinskog kadra, radno vrijeme, kao i disperziju i izgradnju novih objekata. Stanovnici su jako nezadovoljni zdravstvenom i socijalnom zaštitom i hitno traže rješavanje ovog problema.
- **Kulturne, sportske i muzičke aktivnosti.** Potrebno je osavremeniti postojeće ili izgraditi nove objekte za kulturu, sport, rekreaciju, muziku i ples. Potrebno je organizirati sportska natjecanja, koja bi nosila imena najzaslužnijih osoba sa područja matične lokalne zajednice, te postojeće kapacitete ponuditi različitim sportskim udruženjima na korištenje, uz finansijsku naplatu. S obzirom na veliku populaciju mladih ljudi, potrebno je uspostaviti barem jedan godišnji muzički festival za mlade ljude, na kojem bi se osigurali različiti sadržaji rekreativno-zabavnog karaktera.
- **Moderni, humani i solidarni oblici saradnje sa starijom populacijom i unapređenje rada sa mladim osobama.** Uvjeti života penzionera su izuzetno teški i oni se nalaze u stanju socijalne potrebe. Kao moguća rješenja su posebni centri za zdravo starenje; uspostava solidarnog fonda koji bi pomogao ovoj populaciji kroz kontinuiranu solidarnost pokrivanja različitih vrsta troškova života; organiziranje volonterskih timove i pozivanje građana da se aktivno uključe u rad. Što se tiče mladih, njih je potrebno podstaći i organizirati kroz različite oblike saradnje, radne sastanke, kreativne radionice sa mogućnošću da svoja znanja, vještine i umijeća ponude stanovnicima lokalne zajednice, a koji se prevashodno odnose na umrežavanje, socijalizaciju i inovativnost mladih osoba.
- **Građanski aktivizam,** što u osnovi znači aktivno uključivanje građana i građanki u društveni život, a pri tome je fokus na onim aktivnostima koje doprinose izgradnji i jačanju demokratije. Učešće građana i građanki u odlučivanju u lokalnoj zajednici predstavlja sve one aktivnosti u kojima se građani uključuju u proces donošenja odluka koje se tiču njihovog svakodnevnog života. Ovo je suština demokratije, te je neophodno ostvariti visok stepen građanskog učešća u javnim poslovima tako da građani

značajno utječu na donošenje javnih odluka i generalno na kvalitet života gdje je aktivno prisustvo građana u procesima donošenja odluka stvarno, izvjesno i održivo.

- **Ravnopravno učešće svih građana i građanki Bosne i Hercegovine u svim sferama društva dovodi do ozdravljenja, osvještavanja i demokratizaciji društva u cjelini.** Da bi se sve i jedan segment bosanskohercegovačkog društva temeljio na zdravim osnovama i uspješno razvijao, neophodno je osigurati ravnopravno učešće svih građana i građanki u procesima donošenja odluka, u obrazovanju, na tržištu rada, u zdravstvu, odbrani i sigurnosti. Svi koji su uključeni u procese donošenja odluka moraju uvijek imati na umu da kriteriji i skala vrijednosti trebaju i moraju biti moral, kvalitet, kompetentnost i odgovornost, a ne podobnost i privrženost političkim oligarhijama. Kreiranje i raspodje-

la budžeta mora biti usmjerena na razvoj, zapošljavanje i ravnopravno uključivanje najugroženijih kategorija društva na tržište rada, a sve u svrhu smanjenja siromaštva, ugroženosti individualnih prava zarad zadovoljenja određenih kolektivnih prava vladajućih oligarhija. Samim time bi se konačno smanjio postotak socijalno ugroženih kategorija našeg društva, a osobe koje jesu socijalno ugrožene bi konačno dobile podršku i pomoć koja im je neophodna. Žene, mladi, osobe s invaliditetom, borci, ratni vojnici invalidi, civilne žrtve rata i svi koji po već poznatoj formuli ne pripadaju vladajućem kolektivitetu svrstani su u kategoriju neravnopravnih građana bosnaskohercegovačkog društva, pri čemu im je oduzeto osnovno ljudsko pravo, a to je pravo na rad. Posmatra ih se kao teret društva, a ne kao vrijedan resurs koji doprinosi društvu u cjelini.

DEMOKRATSKA FRONTA smatra da je potreban:

SNAŽAN LOKALNI EKONOMSKI RAZVOJ, ZAPOŠLJAVANJE, UNAPREĐENJE I POBOLJŠANJE POSLOVNOG OKRUŽENJA

Jezgro ekonomske transformacije i razvoja trebalo bi biti usmjereno na kreiranje privatnog sektora, razvoj poduzetništva i kreiranje malih i srednjih poduzeća, te poljoprivredna proizvodnja.

Mala i srednja poduzeća (MSP) predstavljaju glavnu pokretačku snagu ekonomskog razvoja. Oni stimuliraju privatno vlasništvo i poduzetničke vještine, fleksibilni su i mogu se brzo prilagoditi oscilacijama na tržištu. Pored toga, MSP generiraju zaposlenost, iskorištavaju potencijale lokalne sirovinske baze, pozitivno utječu na diverzifikaciju ekonomske aktivnosti i stvaraju značajan doprinos izvozu i trgovini.

1. Jačanje konkurentnosti privrede kao cjeline, kao i pojedinačnih privrednih subjekata sa teritorije općine

Biti konkurentan na regionalnom, evropskom i svjetskom tržištu podrazumijeva i razvijenu poslovnu infrastrukturu, postojanje pozitivnog imidža koji općina ima u poslovnoj zajednici, kao i samim mogućnostima organizacija unutar općine da dalje unapređuju svoj položaj kroz korištenje raspoloživih izvora finansiranja. Neophodno je kontinuirano podizanje konkurentnosti ekonomije, uz težnju da u narednom periodu nivo konkurentnosti općine bude na nivou konkurentnosti visokorazvijenih općina u regiji.

2. Osiguranje podrške razvoju poduzetništva

Osiguranje podrške razvoju poduzetništva ciljanih grupa je usmjereno na podsticanje za veći broj ciljanih grupa koje su nerijetko na ovim prostorima marginalizirane. Svrha programa je da se što veći broj uključi u poduzetništvo i poduzetničke aktivnosti kroz različite mjere edukativnog, kao i podsticajnog karaktera.

3. Razvoj okruženja pogodnog za investiranje

Proaktivnost prema potencijalnim investitorima treba karakterizirati lidere javnih i privatnih organizacija u općini, i u skladu s tim neophodno je implementirati aktivnosti koje imaju za cilj privlačenje domaćih i stranih investitora i mora postati prioritet koji će doprinijeti ekonomskom razvoju općine.

4. Javno-privatno partnerstvo na lokalnom nivou

Stvaranje lokalnih partnerstva započinje povezivanjem lokalnih sudionika iz različitih sektora. Lokalna partnerstva su uspješna u pokretanju lokalnog održivog razvoja jer koriste postojeće ljudske i finansijske resurse iz javnog, privatnog i civilnog sektora, udružuju lokalne aktere oko zajedničkih projekata i međusektorskih aktivnosti, a sve u cilju postizanja sinergijskih efekata. Također se kreira zajedničko vlasništvo koje osigurava kritičnu masu koja je potrebna za poboljšanje ekonomske konkurentnosti, jača se saradnja između različitih aktera, koji često nemaju iskustvo zajedničkog rada bilo da se radi o ruralnim ili urbanim područjima.

5. Poljoprivreda i ruralni razvoj

S obzirom na to da prema posljednim sta-

tističkim podacima većina stanovništva Bosne i Hercegovine živi u ruralnim sredinama, poljoprivreda i ruralni razvoj nameće se kao jedan od ključnih sektora. On mora biti zasnovan na principima održive poljoprivredne proizvodnje koja pri tome mora biti konkurentna. Potrebno je podsticati širu upotrebu ruralnog zemljišta, bilo kroz zadržavanje stanovništva koje tu već živi, bilo kroz stimulaciju povratka mladih koji odlaze u urbane centre u potrazi sa poslom.

Kako bi se postiglo navedeno potrebno je:

- usklađivanje strategije razvoja ruralnih sredina te regulative sa višim nivoim vlasti;
- na osnovu izrađene strategije razvoja ruralnih sredina te oblika poljoprivredne proizvodnje donijeti odgovarajući program podsticaja na nivou lokalne uprave;

- omogućiti lakši i povoljniji pristup re-promaterijalima kroz stimulaciju zadržanog modela saradnje poljoprivrednika;
- poboljšati mogućnosti ruralnog turizma kroz poboljšanje putne infrastrukture te organizacijom adekvatnih manifestacija u svrhu promocije tih mogućnosti;
- unapređenje sistema opskrbe vodom i energijom, te IT-kapaciteta ruralnih sredina;
- poboljšanje društvenih / kulturnih / zdravstvenih i drugih kapaciteta ruralnih područja.

Kroz sve od navedenog bi se omogućio ravnomjerniji i kvalitetniji razvoj ruralnih sredina, njihovo bolje uključivanje u privredne i društvene tokove, što bi trebalo spriječiti njihovu depopulaciju.

REKONSTRUKCIJA, MODERNIZACIJA I OSPOSOBLJAVANJE LOKALNE INFRASTRUKTURE

Dobra i kvalitetna infrastruktura je veoma značajan pokazatelj prosperiteta i razvijenosti određene lokalne zajednice. Rješavanje problema infrastrukture treba biti jedan od glavnih problema nadležnih i na lokalnom nivou, te ovaj problem svakako treba naglašavati u predizbornoj kampanji. Rješavanje navedenog problema će sigurno dovesti do poboljšanja kvaliteta života lokalnog stanovništva i privrede generalno. Neophodno je problematizirati izgradnju infrastrukture isključivo u izbornim godinama i postavljati pitanje šta je s utrošenim sredstvima u ostalim godinama.

1. Izgradnja putne infrastrukture

Neophodna je izrada strategije za razvoj lokalnih cesta. Analiza treba analizirati postojeće stanje saobraćaja na području svake od općina, i na osnovu te analize i prikupljene dokumentacije predložiti odgovarajuća rješenja, to jest poboljšanja mreže lokalnih saobraćajnica. Naredni korak je realizacija strategije kroz akcijski plan i osiguranje potrebnih sredstava. Prije navedenog je potrebno usaglasiti strategiju sa višim nivoima, te koordinirano raditi radi što bolje dinamike realizacije te lakšeg osiguravanja potrebnih sredstava. Bitan dio pitanja putne infrastrukture je onaj i koji uključuje saobraćaj u mirovanju, to jest parking-prostor. Potrebno je uraditi analizu na nivou općina

i općinskih izbornih organizacija, gdje bi uradili procjenu potreba svake o lokalnih zajednica i uskladili ih sa mogućnostima izdvajanja iz budžeta. Fokus treba biti na parking-prostorima koji su u nadležnosti općina, s obzirom na to da i Kantoni imaju značajnu ulogu u njihovom upravljanju. Rješavanje problema parking-prostora trebalo bi dovesti do rasterećenja putne infrastrukture i problema gužvi u gradovima.

2. Izgradnja vodovodne i kanalizacione infrastrukture

Kvalitetna vodovodna i kanalizaciona infrastruktura predstavljaju jedan od najznačajnijih prioriteta za ispunjenje životnih potreba lokalne zajednice. Izgradnja i rekonstrukcija objekata lokalne infrastrukture, s naglaskom na komunalne objekte i rekonstrukciju vodovodne mreže, te održavanje i izgradnja lokalne rasvjete, trgova, zelenih površina, i drugih objekata je preduvjet za zadržavanje stanovništva i osiguranje visoke kvalitete života.

3. Upravljanje otpadom

Infrastruktura i kompletan sistem upravljanja otpadom je na niskom nivou u čitavoj BiH. U saradnji sa međunarodnim institucijama, planirana je izgradnja regionalnih deponija, ali je samo nekoliko tih

deponija u funkciji. Čak i na područjima koja bi trebala biti pokrivena organiziranim prikupljanjem i deponovanjem otpada, ima općina koje nalaze izgovore da ne učestvuju u tom sistemu, nego i dalje koriste nelegalna i neuređena odlagališta. Ruralne sredine su prilično loše pokrivena sistemom prikupljanja i odvoza otpada, tako da imamo hiljade divljih deponija. Sporadične akcije čišćenja i uklanjanja divljih deponija ne daju rezultate, jer samo privremeno otklanjaju posljedice, umjesto da se bave uzrocima.

U segmentu upravljanja otpadom neophodno je stvoriti partnerstvo privatnog i javnog sektora, a u okviru javnih preduzeća koja se bavi ovom djelatnosti preći iz isključivo servisne u proizvodnu djelatnost, i stvoriti preduvjete za održivo i moderno poslovanje, smanjiti vrijeme i prostor potreban za selektivno odlaganje otpada u domaćinstvima, te unaprijediti i izgraditi infrastrukturu za prijem, preuzimanje, transport i na kraju odlaganje otpada.

MODERNIZACIJA, RACIONALIZACIJA I INFORMATIZACIJA OPĆINSKE ADMINISTRACIJE

Bosni i Hercegovini potreban efikasan, značajno jeftiniji i upravljiv državni aparat sa jasno podijeljenim ovlastima između države, regija i općina, uz preciziran fokus na općinski nivo, jer to sa državnim institucijama sadržava najveći legitimitet baziran na građanskim potrebama.

1. Izgradnja javnih institucija na nivou lokalne zajednice u skladu sa zahtjevima evropskog partnerstva.

Potrebna je modernizacija, racionalizacija i informatizacija općinske administracije. Javna uprava ne smije ostati jedini najpoželjniji poslodavac u zemlji, već biti dio okruženja koje privrednom sektoru otvara prostor za kreiranje radnih mjesta u privredi. Antagonizam javne uprave i privrede je doveo do trenutne situacije, a sinergija između javne uprave i privre-

de može dovesti do privlačenja stranih i ohrabrivanja domaćih investicija koje kreiraju radna mjesta. Neophodna je uspostava i realizacija saradnje sa domaćim i međunarodnim organizacijama, te stranim ambasadama. Neophodno je osigurati stabilan rast učešća nevladinog sektora u lokalnoj samoupravi kroz uspostavljanje partnerstava i održivih, sistemski uređenih i sveobuhvatnih oblika saradnje između lokalnih vlasti i nevladinih organizacija.

2. Izgradnja institucija na nivou lokalne zajednice koje će biti fiskalno održive.

Smanjenje obima i plaća javnoj upravi nije jedini način reforme uprave. Efikasnost i ekonomičnost javne uprave se u današnje vrijeme postiže i obrazovanjem kadrova za rad u javnoj upravi, njihovom

stimulacijom i unutarnjom (inspekcije) i vanjskom (građani) kontrolom rada, a posebno korištenjem savremenih tehnologija u radu. Prijedlog bi išao u pravcu izjednačavanja plaća državnih službenika u skladu s opisom posla, odgovornostima za diskrecione ocjene, izloženosti opasnostima na terenu. Provođenje restriktivnih mjera uštede u svim javnim službama lokalne zajednice, poput ukidanja punih dnevnica na službena putovanja, kada je opravdano ukidanje plaćanja računa za mobilne usluge, ukidanje plaćanja radnih grupa, komisija i sličnih aktivnosti koje su već u opisu posla, a ulaze u plaćeno radno vrijeme. Ujedno je potrebno povećati plaću u sektorima, odnosno poslovima koji nose veći rizik.

3. Zapošljavanje u općinskoj administraciji mora biti zasnovano isključivo na zaslugama i kvalifikacijama.

4. Uključiti javnost i organizacije civilnog društva u praćenje rada javne uprave.

Civilno društvo mora biti jak kontrolni mehanizam rada javne uprave na nivou lokalne zajednice. Potrebno je razvijati svijest o štetnosti korupcije, podsticati intenzivniji napredak u sprečavanju korupcije, a rezultate učiniti što vidljivima javnosti, te povećati svijest i građana i općinskih službenika omeđusobnoj usmjerenosti u otklanjanju korupcije iz društva. Kada su u pitanju mjere suzbijanja korupcije (administrativna korupcija / korupcija u javnoj upravi) trebaju se usmjeriti u širenju, odnosno povećanju antikorupcijske svijesti prije svega u dva pravca: prema javnosti i prema zaposlenicima u javnom upravi (kontinuirana antikorupcijska kampanja, obrazovanje i sl.).

KVALITETNIJE OBRAZOVANJE I PODRŠKA MLADIM

1. Kvalitetno predškolsko i osnovno obrazovanje

Kvalitetniji predškolski i osnovni odgoj i obrazovanje uz brigu i život u porodici je jedan od najvažnijih faktora razvoja i odrastanja djeteta i njegovog pripremanja za život u zajednici.

Kako se kvalitet tog odgoja i obrazovanja direktno reflektira na razvoj mlade osobe, važno je pitanje uvjeta boravka i rada u vrtićima i osnovnim školama, adapta-

cija i modernizacija objekata, stručnosti osoblja i menadžmenta, omogućavanja napretka vrtića i škola i većeg povezivanja sa lokalnom zajednicom.

Za zdravo društvo je neophodna i sigurnost djece i zaposlenih, prihvatanje i uključivanje svih uz povećavanje kapaciteta vrtića, kao i inkluziju djece sa poteškoćama u razvoju, uz odgovarajući broj stručnih osoba u vrtićima i školama.

2. Podrška mladima

Naš program po pitanju mladih se oslanja na sljedeće principe: politika za mlade u oblasti zapošljavanja i samozapošljavanja, institucionalna briga i edukacija mladih, i socijalna politika prema mladim.

Politika za mlade u oblasti zapošljavanja i samozapošljavanja podrazumijeva stvaranje instrumenata i planiranje mjera u oblasti zapošljavanja, i u tu svrhu u svakoj lokalnoj sredini je potrebno izraditi lokalni akcion plan zapošljavanja mladih. Dalje, lokalna samouprava mora korektivno djelovati u oblasti zapošljavanja mladih, ali i osigurati budžetsku podršku i kreditiranje aktivnosti ove populacije. Neophodno je sufinansiranje obrazovanja, prvog zaposlenja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja mladih osoba, ali i podršku zapošljavanju mladih kroz implementacije projekata sezonskog zapošljavanja i sličnih ograničenih usluga i javnih radova manjeg obima.

Jedinice lokalne samouprave moraju imati izrađenu i usvojenu strategiju prema mladima, a strategija bi morala uključivati aktivnosti osnivanja posebne samostalne službe za mlade (gdje je to moguće) i aktivnosti unapređenja neformalnog obrazovanja mladih.

U oblasti socijalne politike prema mladima od najveće važnosti je uređenje sistema dodjele stipendija na lokalnom nivou i osiguranje transparentnosti ovog procesa, ali i povećanje iznosa i broja stipendija u skladu sa budžetskim mogućnostima. Također, uz podršku viših nivoa vlasti, a u cilju smanjenja trenda iseljavanja mladih osoba, jedinice lokalne samouprave

se moraju uključiti u pripremu projekata i osiguravanje uvjeta za namjensku i podsticajnu stanogradnju za mlade.

VIŠE KULTURNIH I SPORTSKIH DOGAĐAJA

1. Jačanje sektora za kulturu na lokalnom nivou

Na lokalnom nivou uočen je trend sistematske destimulacije kulture što je Bosnu i Hercegovinu, umjesto u pravcu stvaranja države sa visoko sofisticiranom kulturom, dovelo do uspostavljanja ruralne države.

Kada je u pitanju kultura na lokalno nivou, potrebno je uspostaviti kompetentne umjetničke savjete koji će ocjenjivati projekte, vršiti evaluaciju prethodnog uspjeha i procjenjivati umjetnički kvalitet, te na osnovu dobijenih rezultata transparentno raspoređivati sredstva.

Potrebno je osigurati podršku projektima koji značajno doprinose razvoju svih oblasti umjetničkog djelovanja u Bosni i Hercegovini, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine ili lokalnoj zajednici, podržavati projekte koji imaju potvrđen status i značaj, koji stvaraju visoke estetske vrijednosti u svim oblastima umjetničkog djelovanja od značaja za Bosnu i Hercegovinu, a kojima se bosanskohercegovačku kulturu stavlja u svjetske okvire.

Isto tako, moramo podržavati projekte kojima se potiče stvaralaštvo bosanskohercegovačkih autora u svim umjetničkim oblicima i vrstama, promovira bosanskohercegovačka kultura i umjetnici na polju regionalne i međudržavne saradnje, po-

tiče razmjena (gostovanje, koprodukcije) umjetnički vrijednih i kvalitetnih produkcija u svim područjima i oblastima umjetničkog djelovanja.

Lokalnu zajednicu moramo potaknuti da neiskorištene prostore u svom vlasništvu stavi u funkciju kulturnih institucija koje imaju problem iznalaženja adekvatnog prostora za rad, vršiti edukacije i olakšavati institucijama i pojedincima zaštitu autorskih prava i intelektualnog vlasništva, djelovati na polju zaštite kulturnih spomenika u cijeloj Bosni i Hercegovini.

Također je potrebno osavremeniti postojeće ili izgraditi nove objekte za kulturu, rekreaciju, muziku i ples.

2. Intenziviranje i podrška sportskih aktivnostima na lokalnom nivou

Nivo sportskih aktivnosti je jedan od glavnih pokazatelja generalnog nivoa razvoja jednog društva. Bavljenje sportom i upražnjavanje sportskih i rekreativnih aktivnosti jednim od stubova zdravog života.

U tom smislu, neophodno je promovirati bavljenje sportom u općinama, a poseban naglasak staviti na mlađe kategorije stanovništva kojima treba dati priliku da se razvijaju. Promocija sporta u društvu kroz podršku sportskim organizacijama u okviru obrazovnih institucija i van njih, izgradnju sportske infrastrukture, kao i putem drugih aktivnosti podrške sportu je od izuzetne važnosti. Ovo se može postići kroz promociju i podrška sportskim aktivnostima u obrazovnim institucijama na lokalnom nivou, pružanje finansijske i druge podrške sportskim organizacijama

sa teritorije općine, ali i kroz organiziranje sportsko-rekreativnih manifestacija i izgradnju sportsko-rekreativne infrastrukture.

BOLJE ZDRAVSTVO I SOCIJALNA ZAŠTITA

1. Zdravstvena zaštita

Modeli porodične medicine su djelimično zadovoljili potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom. To se prvenstveno odnosi na broj zaposlenog medicinskog kadra, radno vrijeme, kao i na raširenost i izgradnju novih objekata. Stanovnici su jako nezadovoljni zdravstvenom zaštitom i hitno traže rješavanje ovog problema.

U cilju dostizanja potrebnog nivoa zdravstvene zaštite, naše aktivnosti će biti usmjerene ka uspostavljanju programa koji će rezultirati boljem zdravstvenom obrazovanju stanovništva i povećanju broja postojećih preventivnih programa, ali i uvođenju novih. Primarna zdravstvena zaštita mora biti jednako dostupna svima, mora biti efikasna, uz uspostavljene standarde u cilju osiguranja kvalitete pruženih usluga, a institucije primarne zdravstvene zaštite na lokalnom nivou moraju biti adekvatno kadrovski i materijalno osigurane uz implementaciju sistema praćenja i vrednovanja njihovog rada.

2. Socijalna zaštita

Jedinice lokalne samouprave dužne su voditi brigu o najugroženijim društvenim grupama. U današnje vrijeme, krupne socio-ekonomske promjene su dovele do stvaranja značajnih razlika u ekonom-

skom status stanovništva i siromašenja većeg broja društvenih kategorija.

Problemi sa budžetskim deficitima u jedinicama lokalne samouprave su uzrokovali smanjenja i okviru sistema organizirane društvene brige za djecu i omladinu i drugih ugroženih kategorija stanovništva, što dovodi do povećanog broja maloljetnih delinkvenata, kriminala i sl.

Neophodno je osigurati kvalitetniji sistem socijalne zaštite kojem bi fokus bio na radu sa porodicom kao osnovnim stubom društva, osigurati zadovoljenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih osoba kojima je ta pomoć neophodna, a sami nisu u mogućnosti ostvariti dovoljna sredstva svojim radom ili prihodom od imovine i drugih izvora. Potrebno je uspostaviti adekvatne usluge i mehanizme saradnje koji će doprinijeti većoj i kvalitetnijoj uključenosti ugroženih i marginaliziranih društvenih grupa u lokalne društvene tokove, raditi na socijalnom uključivanju ovih grupa koje egzistiraju unutar lokalne zajednice, kao i na njihovoj edukaciji i profesionalnom osposobljavanju.

Također je neophodno osigurati podršku šire društvene zajednice i uključivanje viših nivoa vlasti u realizaciju aktivnosti na polju socijalne zaštite i inkluzije ovih grupa.

VIŠE GRAĐANSKOG AKTIVIZMA I SOLIDARNOSTI

1. Učešće građana u donošenju odluka

Učešće građana podrazumijeva aktivno uključivanje građana u proces donošenja odluka. Učešće građana u odlučivanju u

lokalnoj zajednici predstavlja sve one aktivnosti u kojima se građani uključuju u proces donošenja odluka koje se tiču njihovog svakodnevnog života. Učešće građana u procesu donošenja odluka u lokalnim poslovima je suština demokratije, te je neophodno ostvariti visok stepen građanskog učešća u javnim poslovima, tako da građani značajno utječu na donošenje javnih odluka i generalno na kvalitet života gdje je aktivno prisustvo građana u procesima donošenja odluka stvarno, izvjesno i održivo.

2. Pomoć organizacijama civilnog društva

Civilno društvo mora biti jak kontrolni mehanizam rada javne uprave na nivou lokalne zajednice. Potrebno je razvijati svijest o štetnosti korupcije, podsticati intenzivniji napredak u sprečavanju korupcije, a rezultate učiniti što vidljivima javnosti, te povećati svijest i građana i općinskih službenika o međusobnoj usmjerenosti u otklanjanju korupcije iz društva. Kada su u pitanju mjere suzbijanja korupcije (administrativna korupcija / korupcija u javnoj upravi), trebaju se usmjeriti u širenju, odnosno povećanju antikorupcijske svijesti, prije svega u dva pravca: prema javnosti i prema zaposlenicima u javnom upravi (kontinuirana antikorupcijska kampanja, obrazovanje i sl.).

3. Podrška osobama treće životne dobi

Uvjeti života penzionera su izuzetno teški i oni se nalaze u stanju socijalne potrebe. Kao moguća rješenja su posebni centri za zdravo starenje; uspostava solidarnog fonda koji bi pomogao ovoj populaciji kroz kontinuiranu solidarnost pokrivanja

različitih vrsta troškova života; organiziranje volonterskih timove i pozivanje građana da se aktivno uključe u rad.

RAVNOPRAVNOST SVIH GRAĐANA BOSNE I HERCEGOVINE PO SVIM OSNOVAMA

Poštivanje zakona i Ustava Bosne i Hercegovine je ono na čemu Demokratska fronta temelji svoje političko djelovanje. U skladu s tim potcrtavamo potrebu za poštivanjem Zakona o ravnopravnosti spolova BiH i Zakona o zabrani diskriminacije BiH koji su osnova za kreiranje društva jednakih mogućnosti i ravnopravnog učešća građana i građanki u svim sferama društva. Nepoštivanje spomenutih zakona vladajućih postalo je pravilo ponašanja po principu “zakon jačega“, a u našem društvu to znači da jedan određeni kolektivitet dominira, diskriminirajući, ugrožavajući i nispodštavajući sve i svakoga ko je drugačiji po bilo kojoj osnovi. Ta osnova može biti temeljena na rasnoj, spolnoj, dobnoj, nacionalnoj, vjerskoj, etničkoj, političkoj, socijalnoj, imovinskoj razlici, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu i svakoj drugoj razlici koja je prije svega individualna i ne uklapa se u kolektivitet vladajućih u društvenoj zajednici. Tako građani i građanke Bosne i Hercegovine koji nisu dio vladajućeg kolektiviteta već dugi niz godina žive na margini, sa jednim pravom koje im je vladajući kolektivitet “ostavio“ na raspolaganje, a taj je pravo glasa svake dvije godine.

Loša opća situacija odražava se i u političkom i društvenom životu lokalnih zajednica. Bez osiguranja općih uvjeta za ekonomski razvoj i zapošljavanje na nivou lokalne zajednice, siromašni općinski budžeti nisu dovoljni za zadovoljenje potreba građana iz područja lokalne infrastrukture, socijalnih prava, sportskog i aktiviteta iz područja kulture i drugih. U većini slučajeva općinski budžeti su usmjereni na financiranje preglomaznog i neefikasnog administrativnog aparata i projekata koji su u najvećoj mjeri interesi lokalnih pojedinaca i stranačkih moćnika.

MORAMO poduzeti sve da se spriječi dalje siromašenje stanovništva, bahato i neodgovorno ponašanje lokalnih vlasti prema građanima, sredstvima koja su naša, a kojima lokalni vlastodršci upravljaju i troše kao da su njihova lična, što čak vrlo često i bez imalo stida tako i prikazuju, a sve da bi ostali tu gdje jesu i nastavili da rade to što rade.